

**MAROSVÁSÁRHELYI
FIÓKEGYESÜLET**

**BORSOS
TAMÁS
EGYESÜLET**

**Maros megye és Marosvásárhely
történetéből
Tudomány ülésszak**

**A Magyar Tudomány Napja Erdélyben
13. fórum**

Programfüzet

**2014. november 29.
Marosvásárhely
Kulturpalota, Kisterem**

Program

- 10⁰⁰ • **Megnyitó** (*Simon Zsolt*, az EME Marosvásárhelyi Fiókegyesületének titkára, *László Lóránt*, a Borsos Tamás Egyesület elnöke)
- 10¹⁰ • **Soós Zoltán** (Maros Megyei Múzeum): A görögnyelvi uradalom a középkorban
- 10³⁰ • **Győrfi Zalán** (Maros Megyei Múzeum): Középkori fegyverek a Felső-Maros mentén (14–16. század)
- 10⁵⁰ • **Weisz Szidónia** (Teleki-Bolyai Könyvtár): Hűség és lázadás. A somkeréki Erdélyiek és a központi hatalom viszonya a XV. században
- 11¹⁰ • **Simon Zsolt** („Gheorghe Șincai” Társadalom- és Bölcsészettudományi Kutatóintézet, Marosvásár-hely): A marosvásárhelyi süveggyártócég 1653. évi szabályzata
- 11³⁰ • **Hozzászólások, vita**
- 11⁴⁵ • **Szünet**
- 12⁰⁰ • **Szekeres Attila István** (heraldikus, Sepsiszentgyörgy): A radnóti kastély Rákóczi-Báthori házassági címere
- 12²⁰ • **Nemes Gyula** (történész, Nagyernye): A nagyernyei reformátusok „orgonadolga”

12⁴⁰ • *Tamási Zsolt* (Római Katolikus Teológiai Líceum, Marosvásárhely): Erdélyi románok egyházjogi helyzete az 1848-as és 1849-es nemzeti zsinat tükrében. Esettanulmány: egrestői és szőkefalvi áttérések és rítusváltások 1849-ben

13⁰⁰ • *Spielmann Mihály* (Teleki-Bolyai Könyvtár, ny. osztályvezető): Marosvásárhely a nyolcvanas években. Problémakatalógus a 19. század kilencedik évtizedéhez

13²⁰ • Hozzászólások, vita

13³⁵ • Ebédszünet

15⁰⁰ • *Bányai Réka* (Teleki-Bolyai Könyvtár): Művelődési élet és szórakozás Marosvásárhelyen az első világháború idején

15²⁰ • *Pál-Antal Sándor* (Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatala, ny. főlevéltáros, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja): Székelyföld a háború forгатagában 1916 őszén

15⁴⁰ • *Kosztai István* (újságíró, hadtörténész, Csíkszereda): Elhárító védelmi harcok a nyárádi dombokon – hadtörténeti adalék egy hagyományőrző emlékezethez

16⁰⁰ • Hozzászólások, vita

• 16¹⁵ Szünet

16³⁰ • *László Lóránt* (Teleki-Bolyai Könyvtár): Maros-Torda vármegyei református lelkészi jelentések az 1916-os erdélyi román betörés utáni menekülésről és visszatérésről

16⁵⁰ • *Lázok Klára* (Teleki-Bolyai Könyvtár): Egy tudós könyvtáros párhuzamos életei. Farczady Elek és a Bolyai Dokumentációs Könyvtár útkeresései az ötvenes években

17¹⁰ • *Novák Csaba Zoltán* („Gheorghe Șincai” Társadalom- és Bölcsészettudományi Kutatóintézet, Maros-vásárhely): Elitváltás és etnicitás Marosvásárhelyen 1989–1990

17³⁰ • Hozzászólások, vita

17⁴⁵ • *Pál-Antal Sándor: Zárszó*

Rezümék

Soós Zoltán: A görgényi uradalom a középkorban

Előadásom célja az, hogy bemutassam a görgényi várbirtok korai történetét, fejlődését, illetve rávilágítsak fontosságára, katonai- és a térségben betöltött szerepére, valamint ismertessem azt, hogy az uradalom hogyan illeszkedett bele a korabeli birtokviszonyokba. Az írásos adatok alátámasztására bemutatom a legújabb ásatási eredményeket is.

Gyórfi Zalán: Középkori fegyverek a Felső-Maros mentén (14–16. század)

Az utóbbi években amatőr fémdetektorosok számos fémtárgyat, köztük fegyverleleteket adományoztak a Maros Megyei Múzeumnak. Az előkerült leletek fegyvertörténeti és hadászati értékük mellett a címben jelzett vidék középkori topográfiájához is fontos adalékokat szolgáltatnak.

Weisz Szidónia: Hűség és lázadás. A somkeréki Erdélyiek és a központi hatalom viszonya a XV. században

Az esettanulmány a somkeréki Erdélyi család három generációjának a királyi hatalomhoz fűződő kapcsolatát elemzi. Bemutatásra kerülnek a család tagjai által viselt tisztségek, a megszerzett privilégiumok és a rájuk kirótt büntetések, ugyanakkor azt is vizsgáljuk, hogy milyen lehetőségek álltak egy erdélyi nemesi család

rendelkezésére ahhoz, hogy társadalmi státusán változtasson.

Simon Zsolt: A marosvásárhelyi süveggyártócéh 1653. évi szabályzata

A marosvásárhelyi süveggyártócéh 1653-ban állította össze szabályzatát. Az előadás felvázolja a céh történetét, azt beilleszti a marosvásárhelyi céhfejlődés történetébe, és ismerteti a még kiadatlan szabályzatot.

Szekeres Attila István: A radnóti kastély Rákóczi-Báthori házassági címere

A radnóti kastély egyetlen megmaradt címere II. Rákóczi György és Báthori Zsófia házassági címerét jeleníti meg két szimmetrikus ovális pajzsban. A címermű érdekessége, hogy Báthori Zsófia címerét – a fejedeleméhez hasonlóan – Erdély címerének elemeit ötvözve jelenítették meg. Hasonló címerrel találkozhatunk Kassán és Sárospatakon is. A mintát I. Rákóczi Györgyné Lórántffy Zsuzsánna több összetett címere szolgáltatta.

Nemes Gyula: A nagyernyei reformátusok „orgonadolga”

A nagyernyei reformátusok 1806-ban orgonát készítettek, egy olyan mesterrel, akinek egyelőre nem ismerjük a nevet. A folyton igazításra, javításra szoruló orgonát több mester megvizsgálta, köztük Bodor Péter is. A főkirálybíróig terjedő „orgonadolga” miatt a készítő mestert arra ítélték, hogy „míg él, ingyen javítja az orgonát”.

Tamási Zsolt: Erdélyi románok egyházi helyzete az 1848-as és 1849-es nemzeti zsinat tükrében. Esettanulmány: egrestői és szőkefalvi áttérések és rítusváltások 1849-ben

1849 tavaszán Egrestőn és Szőkefalván is volt próbálkozás közösségi áttérésre görög katolikus és ortodox vallásról római katolikusra, amit a helyi római katolikus plébánosok elfogadhatónak tartottak, de Lemény János görög katolikus püspök egyházi jogilag kifogásolt. A forradalmi helyzetben kialakuló viszonyok közt történő áttérési törekvésnek sajátos színezetet ad, hogy úgy az 1848-as magyar nemzeti zsinat előkészítésekor, mint az 1849-es tervezetkor konkrétan felmerült annak a lehetősége, hogy a magyar forradalmi kormány támogatásával önállósítsák a karlócai érseki tartománytól a magyarországi ortodoxokat, ahogyan az Esztergomtól független görög katolikus egyháztartomány létesítése is a felszínre került.

Spielmann Mihály: Marosvásárhely a nyolcvanas években. Problémakatalógus a 19. század kilencedik évtizedéhez

Bányai Réka: Művelődési élet és szórakozás Marosvásárhelyen az első világháború idején

Milyen rendezvényeknek és szórakozási lehetőségeknek adott teret a város 1914–1918 között, hogyan élt ezekkel a közönség, hogyan befolyásolta a háború a kultúréletet? Kitekintés a helyi sajtó és olvasás történetére.

Pál-Antal Sándor: Székelyföld a háború forgatagában 1916 őszén

Románia belépése az első világháborúba a Székelyföld és Dél-Erdély jelentős részének a katonai megszállásával kezdődött 1916 augusztus utolsó napjaiban. Az előadásban vázlatosan ismertetésre kerül a katonai megszállás, a lakosság tömeges nyugat felé menekülése és a megszállt területek nagymértékű romlása.

Kosztai István: Elhárító védelmi harcok a nyáradi dombokon – hadtörténeti adalék egy hagyományörző emlékezetéhez

Elhárító harcok a védvonalon október 2. és 6. között. A mi történetünk Selye és Szováta között, a Nyárád és a Kisküküllő közötti dombvonulat (Kerek hegy – 1025 – 1024 – 1079 – a Bökecs/Bekecs tető – Kis Bökecs – 823 magaslát) nyugati gerincén kiépített, alig több mint 500 méteres védvonalon kitartó, 39. hadosztály kassai, 9. gyalogezredének, egészen pontosan az ezred II. zászlóaljának a története.

László Lóránt: Maros-Torda vármegyei református lelkészi jelentések az 1916-os erdélyi román betörés utáni menekülésről és visszatérésről

1916 nyarának végén a Román Királyság haderejének erdélyi támadása nyomán a civil lakosság jelentős része menekült el. A református lelkészek igazgatótanácsi utasításra kötelezően jelentést kellett írjanak saját és gyülekezetük útjáról, az idegenben eltöltött hónapokról illetve a visszatérés körülményeiről.

Előadásomban néhány Maros-Torda vármegyei gyülekezet útját ismertetem a fentebb említett jelentések alapján.

Lázok Klára: Egy tudós könyvtáros párhuzamos életei. Farczady Elek és a Bolyai Dokumentációs Könyvtár útkeresései az ötvenes években

Farczady Eleket 1951-ben nevezték ki a Bolyai Dokumentációs Könyvtár élére, egy évtizedig rendezte a maga csendes, tudós módján Erdély egyik legnagyobb régikönyves gyűjteményének életét. Ez az a 10 év, amikor a könyvtárnak be kellett integrálódni az új rendszer struktúráiba, új politikai függések hálózatában kellett megtalálnia a megfelelő utat, új, számára nagyon sokszor idegen feladatok közül kellett úgy választania, hogy sikerüljön hitelesnek maradnia önmagához, a marosvásárhelyi és erdélyi közösséghez. Ennek a stratégiának a vázlatos bemutatására vállalkozik előadásom.

Novák Csaba Zoltán: Elitváltás és etnicitás Marosvásárhelyen 1989–1990

Az 1989 decemberi forradalom és népfelkelés elsodorta Maros megye és Marosvásárhely politikai elitjének első vonalát. Helyét egy etnikai és társadalmi szempontból heterogén összetételű új csoport vette át, amely a rendszerváltást követő hetekben, hónapokban folyamatosan változott, alakult. Előadásunkban ezt a folyamatot mutatjuk be a rendszerváltás pillanatától az első szabad választásokig.

Támogatók:

Partnerek:

